

Köztisztaság – közügy

Emberek, gépek, rendeletek

A szemetet kidobjuk. Az utcán, a hulladékgyűjtő kosárba, otthon, a lakásban pedig a szemetesvödörbe. A vödört ki-üritjük. Elnyeli a hulladékledobó. De hopp, azt a kukoricacsutkát ne dobja el, nem az utcán van annak a helye! Hogy mi közöm hozzá? Sok!

Mennyit szemetelünk?

Érdeemes megjegyezni: Budapest lakossága egy esztendő alatt — felkerekítve a számot — 2 millió köbméter hulladékot dob ki. A Köztisztasági Hivatal tehát ennyi szemet elszállításáról gondoskodik, míg az ipar további 700 ezer köbméter feleslegessé vált anyagot hord ki a lerakóhelyekre. Nyolcszáz dolgozó — ma már kéthetente váltott, tisztára mosott narancssárga öltözékükről is felismerhetők — gépkocsivezetők, rakodók, forgalomirányítók, ellenőrök, dózerkezelők és sokan mások munkálkodnak azon, hogy környezetünk tiszta és rendezt legyen, ne rontsa a levegőt a szemét savanykás szaga. A szemét elszállítását 265 gyűjtő célgép bonyolítja le. Tizenhét dózer dolgozik a bányákban.

A lakosság részére végzett szemétszállítás költsége az év első felében körülbelül 37,2 millió forint volt. Ezek a számok fokozatosan emelkednek, annak arányában, ahogy nő a város, ahogy szaporodik az új lakótelepi épületek száma, tehát amiként szélesedik a szolgáltatás területe. Így sokasodnak a gondok is. Nem könnyű a munkaerő-ellátási helyzet, és fokozza a problémákat, hogy a nagy testű kukák egyre nehezebben mozognak a sűrűsödő fővárosi forgalomban. Állandó napirenden levő kérdés a szemétszállítás oly módon való megszervezése, hogy a kukák egyre kevesebb akadályt okozzanak a fővárosi közlekedésben. Ezért például már jó néhány hónapja, április 4-től, a Nagykörút és a Duna által határolt területről reggel 7 óráig elszállítják a szemetet. Igen jellemző, hogy ezen egyetlen intézkedéshez tíz budapesti kerület ötvenkét szemétyűjtő célgépének 120 járatát kellett átszervezni. Eb-

ből is kitűnik, hogy a Köztisztasági Hivatal törekvése az ésszerű munkaszervezés és — lehetőség szerint — mindenütt a gépi erőre való áttérés. Az sem közömbös, hogy ezek a gépek és eszközök milyenek, súlyosak vagy könnyűek, erősek vagy gyengék. Az utóbbi években a Köztisztasági Hivatal egész gépparkja gyakorlatilag kicserélődött. Könnyebbek lettek, mert műanyagból készülnek a kukatartályok is, a régi 20 kilogramm helyett hatkilósak, ezáltal zajtalanabbul mozgathatók és könnyebben tisztíthatók. Négy éve jelentek meg a fővárosban az 1100 literes konténerek, s ma már kiterjedten alkalmazzák őket az összes kórház, új lakótelep és piac nagy mennyiségű hulladékának összegyűjtésére. 1966-ban mindössze 6 darab, most 34 konténeres célgépe van a Köztisztasági Hivatalnak. A szeméttömörítő célgépek száma 25, míg 1966-ban ezekből egy sem volt.

Gépi és emberi erő

De lépünk ki az utcára. Nézzük meg, hogyan tisztogatják környezetünket az emberek és a gépek. Sajnos a felszínesen szemlélődők még mindig csupán annyit sejtjenek a Köztisztasági Hivatal munkájáról, hogy az utcát fel kell seperni. Megjelenik előtűnik a sepregető úttisztító. Kétségtelen, valóban van sok olyan terület a fővárosban, ahol a kézi munkát talán még a jövő században sem lehet nélkülözni. A kézi úttisztítót régebben utcaseprőnek nevezték — és senki nem érezte ezt lebecsülésnek. Mint a városnál dolgozó alkalmazott, népszerű embernek számított. Ma viszont, ki tudja miért, szembe kell nézni olyan lehangoló ténnyel, hogy a kézi úttisztítók létszáma fokozatosan fogy. Jellemző, hogy az alkalmi munkások száma 450, míg az állandóké 300 ember. 1966-ban még 849 kézi úttisztító dolgozott az utcákon, ma csak nagy erőfeszítések árán sikerül munkaerőt toborozni. Holott szükség van rájuk, mert egyrészt sok a lépcsős utca, a kézi munkaerő itt teljességgel nélkülözhetetlen.

Zömében kézzel történik az utcai hulladékgyűjtő kosarak ürítése is. Fokozza a gondokat, hogy a várakozó gépjárművek közé a seprő célgépek be sem férnek.

A jövő tehát kétségtelenül a gépeké, de az ember mégis nélkülözhetetlen. Találón úgy fogalmazhatnánk meg e gondolatot, hogy a kézi erő szerepét fokozatosan az okos, szellemes kis seprőgépek veszik át. Egyetlen önfelszedő seprőgép nyolc ember helyett tud dolgozni. Jelenleg 33 van belőlük a fővárosban.

1966-ban még döntően közepes teljesítményű kisgépekkel dolgozott a Köztisztasági Hivatal. Most egyre több a nagy teljesítményű célgép. De a „közepes teljesítményű” sem valamifajta lefokozás. Viszonylag kis, mozgékony gépekről van szó, mint például a KIBO 1600-as célgép, amely a folyókák mentén dolgozik. Névrokona, a KIBO 5500-as viszont a nagy teljesítményű célgépek családjába tartozik. Rendkívül sokfajta művelet elvégzésére alkalmas. Budapest jelenleg mindössze egy van belőle, de még ez évben három kívánunk beszerezni. Anélkül, hogy szándékunkban állana a Köztisztasági Hivatal valamennyi okos gépét „jellemezni”, az alagútmosó célgépet nem hagyhatjuk ki. Ez a géppark legújabb tagja, 20 atmoszférás vizsugarakkal, mosólecekek segítségével minden éjjel lemossák vele az Alagút csempefalát. Hetente egyszer, csütörtökről péntekre virradóra pedig ultrás meleg vizet spriccelnek vele a kipufogógázoktól bekormozódott, beszennyeződött mozaikra, hogy az ismét eredeti színében csillogjon.

Sok pénzbe kerül

Ha már a mosásnál tartunk, osszassunk szét egy félreértést. Amikor ugyanis esik az eső, és megjelennek utcáinkon a locsológépek, sokan értetlenül csóválják a fejüket: „Esőben locsolni? Micsoda pazarlás!”

Nos, esőben nem locsolnak, hanem mosnak a Köztisztasági

Hivatal dolgozói. Íme a különbség: A locsolás az, amikor a szórófej az úttesttel párhuzamos beállításban permetezi a vizet abból a célból, hogy csapadégmentes időben megkösse a port, Mosáskor viszont az eső által fellazított szennyeződések 3—4 egymást követő locsolókocsi 45 fokos szögbe beállított szórófeje 6—8 atmoszférás nyomású vizsugarakkal szinte lesodorja az út-felületről.

Mit dobunk ki?

Tegyük egy kis kitérőt! Hová is kerül az utcán összegyűjtött és a lakásokból, gyárakból elszállított szemet? A lerakóhelyekre, más néven a szemétbányákba. Azért nevezik bányáknak, mert valamikor valóban bányásztak itt, agyagot, homokot. Csakhogy most már ott tartunk, hogy 1980-ig valamennyi gödör megtelik, nem tud több hulladékot befogadni. Mi lesz ezután?

A szemét ártalmatlanításának többféle módszere van. Egyik, a jelenlegi, a mélyedések feltöltése, a másik, a lehető legkorszerűbb irányzat — amely kérdésben az elmúlt hetekben született döntés — szemétegető mű létesítése.

Söpörjön mindenki a portája előtt

A szemét tehát úgy tűnik — érték, és mindinkább az lesz, ha majd lakásokat, intézményeket fűthetnek az elégetésekor keletkező hővel. Mindez azonban természetesen nem jelenti azt, hogy most már gátlástalanul szemeteljünk, hisz amiként szó volt róla, maga a szállítás, a takarítás és még egy ideig a tárolás is sok pénzbe kerül.

Sajnos azonban, nem túl egyszerű az utca emberét meggyőzni, hogy mondjuk a szemetet a hulladékgyűjtő kosárba dobja. Talán nem véletlen, hogy az augusztus 20-án átadott pilisvörösvári óvoda a Köztisztasági Hivataltól nem-

A TARTALOMBÓL: ÖNNEK MI A VÉLEMÉNYE?

2. oldal

Szomjas város

3. oldal

Ferencváros közművei

4. oldal

Gyorssegély a fürdőknél

5. oldal

légdugó a fűtőtestben

6. oldal

Megrakja önmagát

7. oldal

csak táblákat kapott ajándékként a KRESZ-parkjába, hanem egy alumínium hulladékgyűjtő kosarat is. Igen, a tisztaságra nevelést, csakúgy, mint a közlekedés szabályainak elsajátítását, már óvodáskorban meg kell kezdeni. Erdemes megfigyelni, hogy Budapest a felnőttek milyen rossz példával járnak elől. Majdnem mindenki eszik valamit menet közben. Ami pedig megmarad, azt egyszerűen leejtik ott, ahol éppen elhaladnak.

A házfelügyelőket jogszabály kötelezi: naponta legalább egyszer, de ha a járda később is beszennyeződik, többször is kötelesek az épület előtt lesöpörni. És ha elmulasztja az illető házfelügyelő? Nos, akkor feljelentik. Csakhogy (!) a feljelentőnek két tanút kell állítani, akik bizonyítják, hogy a járda valóban piszkos volt, márpedig ki húzna ujját a saját házmesterével?

A köztisztasági szabályrendelet értelmében a kereskedelmi egységek vezetőinek a nyitva tartás ideje alatt biztosítani kell az üzlet előtti járdaszakasz tisztaságát. A járdaszigetért a BKV felel. Mégsem ott van a baj nyitja, hogy ez a felelősség megoszlik, hanem, hogy gyakran egyik illetékes sem érez illetékességet a gondjaira bízott terület tisztaságára. Ráadásul, ha mondjuk egy édességbolt dolgozóiban meg is van a jó szándék, előírás szerűen elhelyezik a kosarat például a jégkrém csomagolópapírjának összegyűjtésére, nem biztos, hogy a vásárló odadobja. Lehet, hogy tíz percelt később ott engedi szelnek, ahol a jégkrém elfogyott. Mindenképpen felül kellene vizsgálni az utcai árusítások létjogosultságát. Az engedély nélküli árusokkal — kukorica-, tökmag-, napraforgómag-, „kereskedőkkel” — szemben pedig teljes hatósági szigorral kell fellépni.

Felépítenek például egy házat. Az építőipari hulladékanyag a járda szélén „felejtődik”. Szabály az persze van, csak az nincs, aki betartsa. Főútvonalról azonnal, más közterületről 4 órán belül el kell szállítani a kihordott szeméthalmozatot. És mi van a valóságban? A „szeméthegy-tulajdonosok” után szinte nyomozni kell, s ha végre előkerültek, kezdődhet a hosszadalmas bizonyítási eljárás, 1972 áprilisában a Köztisztasági Hivatal a Tiszta Budapestért akció keretében életre hívott egy ellenőri csoportot. Tagjai egyrészt az általános köztisztasági szabálysértések megelőzésére ügyelnek, másrészt intézkednek a szabálytalanul lerakott törmelék és szemét eltávolításáról. Először írásban szólítják fel a szabálysértőt, vagyis figyelmeztetik a vonatkozó szabályrendeletre, majd gondoskodnak a törmelék büntetőfuvarban történő elszállításáról. Ezután feljelentik az illetőt, majd a szabálysértési felelősségre vonás megtörténte után a büntetőfuvar számláját is benyújtják. 1973 első félévében 278 esetben szólították fel a különböző vállalatokat, szervezeteket vagy magánszemélyeket, hogy a közterületen hagyott 984 köbméter szemetet azonnal szállítsák el. Hét esetben a figyelmeztetés eredménytelen maradt, ezért büntetőfuvarban történő elszállításra került sor, és a mulasztókat feljelentették.

Aki szereti a környezetet, ahol él, ahol lélegzetet vesz, amiben gyönyörködni kíván, az óvja is azt. Tulajdonképpen hiába fenyegetőzik bárki tilalakkal, retorziókkal, ha valaki felnőtt ésszel sem tudja, vagy egyszerűen nem akarja felmérni, hogy a város, a környezet tisztasága elsősorban a saját érdeke. Mindenki magának tesz jót, ha nem szemetel. A köztisztaság közügy, mindannyiunk érdeke, sokat tehetünk érte.

Pless Zsuzsa

Hajnali öt óra. A II. kerületi Erőd utca méhkaszhoz hasonlít. Sárgára festett gépkocsik közt sárga overallos emberek sűrűnek. Még utolsó ellenőrzések, aztán megállás nélkül gördülnek ki a kapukon a Fővárosi Köztisztasági Hivatal félpormentes Csepel és pormentes Skoda gépkocsijai, hogy a város legtávolabbi pontjairól is összeszedjék a szemetet. Mire Budapest felébred, a város nagy részében már befejezték munkájukat